

Програми стрес-менеджменту керівників сфери обслуговування мають розроблятися психологічною службою організації для психологічного супроводу. Розробка програми включає наступні етапи: консультативний, психодіагностичний, корекційний.

На етапі психодіагностики важливо оцінити рівень стресу керівників сфери обслуговування.

На етапі консультування проводиться робота з:

1. Цілісним розуміння ментального здоров'я керівників сфери обслуговування - взаємозв'язок її фізичного, емоційного та інтелектуального стану;
2. Виявлення чинників стресу, які було продіагностовано;
3. Розробка програм стрес-менеджменту з урахуванням безпосередніх чинників стресу;
4. Формування стресостійкості за рахунок запровадження засобів стрес-менеджменту;
4. Особливості різних видів дезадаптацій, їх коріння, профілактика виникнення.

Спираючись на вищезазначене, можемо зробити висновки, що ефективно управління стресом вимагає комплексного підходу, включаючи самоспостереження, навчання та розвиток, підвищення емпатії та спілкування з командою, створення позитивного робочого середовища і застосування конкретних стратегій стрес-менеджменту. Ці практики допомагають підвищити ефективність керівництва, знизити рівень стресу та підвищити якість надання послуг у сфері обслуговування.

Література

1. Злочевська Л.С. Стрес-менеджмент або як досягти рівноваги і впевненості. Професійно-технічна освіта 2 (63), 47-48. 2014
2. Мащак С.О. Професійне вигорання особистості як соціально-психологічна проблема. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: психологічна. 2012. Вип. 2 (1). С. 444–452. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2012_2\(1\)_54](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2012_2(1)_54) (дата звернення: 08.12.2019).

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЗМІН ТА РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

Левицький В.В., к.е.н., доцент

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

В умовах сучасного економічного середовища кризи та нестабільності стають все більшою загрозою для успішної діяльності підприємств. Причинами виникнення кризових ситуацій можуть бути економічні зміни, політична турбулентність, стихійні лиха та непередбачувані дії та події, такі як наприклад, пандемія чи війна. З огляду на це, ключовим завданням будь-якого підприємства є розробка та впровадження ефективних стратегій, спрямованих на забезпечення формування системи стратегічного менеджменту змін та розвитку діяльності підприємства в умовах кризи. Таким чином, обґрунтування та дослідження даних основних елементів системи стратегічного управління в контексті формування комплексу змін та розвитку діяльності підприємства в умовах кризи може зробити значний внесок у підвищення його стійкості та конкурентоспроможності в сьогоденних умовах функціонування та розвитку.

Варто зазначити, що дослідження проблематики стратегічного менеджменту змін та розвитку діяльності підприємства в умовах кризи висвітлюють праці таких українських науковців, як: Т. Гаврилко, М. Дейнека, Л.Малярець, Д. Лабунський, Л.Шевченко [2-3, 5]. Загальний аналіз наукових досліджень, проведений як закордонними, так і вітчизняними авторами, показує, що відсутні системні наукові дослідження щодо антикризового управління підприємством саме на рівні стратегічного менеджменту змін та розвитку

діяльності підприємства в умовах кризи, а наявні публікації вітчизняних дослідників обмежені, оскільки вони мало звертають увагу на проблему розроблення конкретних заходів для запобігання кризовим явищам на підприємстві. У зв'язку з цим виникає потреба у формулюванні нових теоретичних й практичних підходів щодо визначення основних елементів системи стратегічного менеджменту змін та розвитку діяльності підприємства в умовах кризи.

Відповідно, у форматі постійної зміни економічних умов, де кризи, нестабільність та війна стають все більшою загрозою для підприємств, необхідно розглянути основні складові стратегічного менеджменту змін та розвитку діяльності підприємства у взаємопов'язаному комплексі елементів. Оскільки, кризові ситуації можуть виникати з різних причин, таких як: економічні зміни, політичні турбулентності, природні катастрофи, а також непередбачувані події. Незалежно від їх походження, кризові ситуації створюють серйозні виклики для підприємства й вимагають від нього швидкого та ефективного реагування. Враховуючи це, ключове завдання полягає в розробці та реалізації ефективних стратегій, спрямованих на забезпечення стійкості та успішності підприємства в умовах кризи Крім того, кризові ситуації часто призводять до зниження обсягів продажів, збільшення витрат і витрат на відновлення діяльності, що може призвести до погіршення фінансового стану підприємства. Усе вищезазначене може призвести до змін у корпоративній культурі та робочому середовищі, що в свою чергу може впливати на мораль співробітників та їхню продуктивність, прибутковість усього підприємства в цілому [4, с. 70-71].

Також кризи ставлять під сумнів ефективність управлінських стратегій та методів. Менеджмент підприємства змушений шукати нові напрями розвитку, переглядаючи свої стратегії, переорієнтуючи бізнес-модель, шукаючи нові ринки або товари, а також шукаючи нові джерела фінансування. Серед заходів, що забезпечують успішне виведення підприємства із кризи та адаптації до суттєвих змін в зовнішньому середовищі, що варто впровадити, є визначення основних елементів системи стратегічного менеджменту змін та розвитку діяльності підприємства в умовах кризи. Для досягнення даної мети йому варто визначити основні напрями стратегічного менеджменту змін та розвитку з позиції формування стратегічних альтернатив розвитку, що повинні бути максимально адаптовані до сценаріїв розвитку ситуації та дозволять не лише ідентифікувати потенційні загрози, а й визначити можливості, що допомагають у розробці адекватних стратегій управління [1].

Звичайно, після проведення аналізу підприємство може визначити ймовірність кризи, причини можливої кризової ситуації та оцінити потенційні витрати від наслідків кризи. На їх основі розробляється антикризова стратегія, яка може включати в себе заходи з оптимізації витрат, залучення додаткового фінансування, перегляд стратегічних цілей та бізнес-процесів, пошук нових ринків або продуктів, а також план дій – стратегічні альтернативи для управління кризовою ситуацією, а їх перегляд є важливим етапом в управлінні в умовах кризи. Використання звичайних стратегічних альтернатив та цілей може бути неефективним у середовищі, що постійно зазнає змін, тому перегляд та, можливо, зміна та визначення основних елементів системи стратегічного менеджменту змін та розвитку діяльності підприємства стає необхідним кроком для адаптації до нових умов й включати в себе ідентифікацію нових можливостей для розвитку не лише підприємства як основного об'єкта управління, а й стратегічних альтернатив його дій за негативного, позитивного та оптимального варіанту.

На нашу думку, до основних елементів системи стратегічного менеджменту змін та розвитку діяльності підприємства в умовах кризи варто віднести:

- впровадження інноваційних рішень;
- розширення або диверсифікація бізнесу;
- зміна підходів до маркетингу та організації системи продажу;

- реорганізація бізнес-процесів на підприємстві;
- розвиток нових продуктів або ринків;
- оптимізація системи управління фінансами та витратами;
- постійний моніторинг та корегування виробничих процесів;
- комунікація й взаємодія із зовнішнім та внутрішнім середовищем підприємства.

Отже, проведений аналіз у дослідженні показав, що ключовими аспектами в управлінні в умовах кризи є розробка стратегій адаптації та виходу з кризових ситуацій, а також швидке реагування на зміни в зовнішньому середовищі, саме тому чітке та правильне визначення основних елементів системи стратегічного менеджменту змін та розвитку діяльності підприємства в умовах кризи є важливим фактором забезпечення його ефективного майбутнього з урахуванням усіх можливих впливів.

Література

1. Вороніна А. В., Зеніна-Біліченко А. С. Стратегічне управління підприємством в умовах кризи. *Sciences of Europe*. 2018. Вип. 2, № 23. С. 3-7.
2. Гаврилко Т.О., Лабунський Д.О. Управління діяльністю підприємства в умовах кризи. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2010. № 26. URL : <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/464> (дата звернення: 18.04.2024).
3. Малярець Л.М. Збалансована система показників як інструмент визначення стратегії підприємства в умовах кризи : монографія / Л.М. Малярець, О.В. Ачкасова. Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. 304 с.
4. Піжук О. І. Стратегія підприємства: навч. посібник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 390 с.
5. Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент: навч. посіб. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 155 с.

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА ТА ІНФЛЯЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Зозуля Л.О., викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист
*Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля»*

Більшість чинників цінового зростання в Україні (воєнні дії, порушення логістики, негативна цінова кон'юнктура енергоносіїв на світових ринках тощо) є екзогенними або форс-мажорними та не підлягають регулювальному впливу з боку Уряду та НБУ. Водночас низка факторів інфляції в Україні є ендогенними, а їхній негативний вплив на динаміку цінового зростання може бути суттєво пом'якшений завдяки використанню комплексу заходів регулювання з боку держави.

Серед основних внутрішніх чинників прискорення цінового зростання в Україні варто відзначити:

- Вимушена емісія, що реалізується через механізм викупу державного боргу в портфель НБУ. На тлі загострення проблеми бюджетного дефіциту, спричиненого скороченням податкових та митних надходжень і зростанням витрат, пов'язаних із фінансуванням ЗСУ та соціальних виплат населенню, НБУ змушений активізувати пряме фінансування уряду у спосіб купівлі державних боргових цінних паперів, неодноразово наголошуючи, що таке фінансування має тимчасовий характер та спрямоване на покриття лише критичних видатків держави.

- Недостатній рівень узгодженості дій державних інститутів у процесі реалізації монетарної політики. Банківська система України має у власному розпорядженні значний обсяг надлишкової ліквідності, яка розміщується у вигляді короткострокових депозитних сертифікатів НБУ на цілком привабливих для банків умовах із дохідністю 23 % річних [1].